

**Noul Mucenic Hariton
de la Mănăstirea Țrna Reka**

Viața

~

Mărturii

Traducere din limba sârbă:
Monahia Domnica Țalea

EDITURA EGYMENITA
2018

CUPRINS

Cuvânt înainte	5
Viața Noului Mucenic Hariton	9
Viața și pătimirea Sfântului Nou Mucenic Hariton de la Țrna Reka	11
Mărturii.....	75
Amintiri despre Noul Mucenic Hariton de la Mănăstirea Țrna Reka	77
Cuvântarea Vlădicăi Artemie la Liturghia slujită în ziua înmormântării Noului Mucenic Hariton, în data de 13.11.2000 la Mănăstirea Țrna Reka.....	77
Cuvântarea Rectorului Facultății de Teologie din Prizren, Milutin Timoievici, la parastasul Părintelui Hariton din data de 13.11.2000 de la Mănăstirea Țrna Reka.....	81
Monah ager și pregătit pentru ascultare (Amintirea Părintelui Radoslav Iankovici)	85
Om smerit, îmbunătățit pentru Împărăția Cerurilor (Din amintirile monahului Arsenie).....	88
Sluga înflăcărată a Dumnezeuului Celui Viu (Din amintirile Bilianeii Stoșici).....	92
Om care a sfărâmat capul șarpelui (Din amintirile lui haği Miodrag Radenkovici din Niș)	96

Monahul râvnitor pregătit pentru pătimire (Din amintirile Radmilei Mimei Krstici din Niș)	98
Omul cu inimă curajoasă și cu duh practic (Din amintirile Mirianeii Radenkovici din Niș)	108
Cântare închinată Părintelui Hariton de la Mănăstirea Țrna Reka.....	111

Viața și pătimirea Sfântului Nou Mucenic Hariton de la Trna Reka

În fiecare perioadă de timp și în fiecare generație Biserica lui Dumnezeu de pe pământ a fost luminată și împodobită cu viețuirea sfinților săi copii, a îngerilor săi pământești. Aceștia, prin strălucitoarea lor nevoință însoțită de purtarea crucii, au fost cei care au mărturisit adevărul Evangheliei lui Hristos. Trecând prin poarta morții, ei au devenit stele luminoase pe cerul duhovnicesc al Bisericii. Printre ele strălucește cu lumina cea mai puternică constelația sfinților mucenici.

Mucenicii au fost eroii Sfântului Duh, roade dulci ale vremurilor amare, jertfă cu bună mireasmă adusă lui Dumnezeu (cf. Filipeni 4, 18). Aceștia au fost purtătorii de cruce care au împlinit în chipul cel mai desăvârșit poruncile Evangheliei. Cununile lor sunt împletite cu virtuțile tuturor creștinilor dintre care cele dintâi sunt smerenia și ascultarea. Mucenicii au fost cei mai buni mărturisitori³ ai adevărului lui Hristos

³ Corespondentul termenului sârb „исповедник”, mărturisitor, este în limba greacă «μάρτυς», care se traduce atât ca „mucenic” (mărturisitor), cât și ca „martor”.

și stâlpi ai Bisericii. Pentru ca cineva să fie vrednic să moară pentru Hristos, el, mai întâi, trebuie să trăiască pentru Hristos și întru Hristos.

Biserica noastră întemeiată de Sfântul Sava este ea însăși, ca o diademă, împodobită cu cununa sfinților mucenici. A împodobit cerul său duhovnicesc cu constelațiile Sfinților Mucenici din vremea Sfântului Marelui Mucenic Rege Ioan Vladimir⁴ până în ziua de azi. Cine va număra mormintele osemintelor mucenicești împrăștiate pe tot cuprinsul chinuitului teritoriu sârbesc, și cine va măsura adâncă mare a sângelui mucenicesc în care s-au scufundat nenumărate vieți de sârbi purtători de Hristos, luptători pentru cinstita Cruce și libertatea de aur? Într-adevăr, doar Dumnezeu știe, în ale Cărui mâini sunt suflitele dreptilor (cf. Înțelepciunea lui Solomon 3, 1). Unul dintre acești drepti, dintre acești mucenici, care L-au mărturisit pe Hristos cu viața și sângele său, este și a Noului Mucenic Hariton,

⁴ Sfântul Mare Mucenic Ioan Vladimir a fost conducătorul Dukliei (denumirea Muntenegrului din acea perioadă) și al Serbiei din anul 1000 până în 1016. Era recunoscut ca fiind credincios, drept și iubitor de pace. S-a căsătorit cu Teodora Cosara, fiica Țarului Samuil, cel care stăpânea ținutul Bulgariei și Macedoniei de azi. După ce acesta din urmă a fost învins de Împăratul Bizanțului în marele război din anul 1014, regele Ioan Vladimir a fost ucis din porunca nepotului său, Ioan Vladislav, tăindu-i-se capul la data de 22 mai în anul 1016. (n. ed.)

care a pătimit din pricina nelegiuitorilor șiptari⁵ la Prizren, în vremea urcării celei mai noi Golgote a poporului nostru din Kosovo și Metohia⁶.

A descrie în întregime nevoința lui încununată cu cununa muceniei este imposibil, fiindcă aceasta este, de fapt, tainica nevoință a inimii *înăuntrul omului și în adâncimea inimii lui*. (Psalmii 63, 7). Cea mai mare parte a nevoinței sale, însoțită de purtarea Crucii, rămâne cunoscută doar Domnului Celui Care cunoaște inimile, iar acea mărturie *ce era de la început, ce am auzit, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și mâinile noastre au pipăit* (I Ioan 1, 1-3), v-o facem cunoscută vouă, iubitorilor de Hristos, pentru a-L proslăvi împreună cu noi pe Dumnezeu, Care este minunat întru Sfinții Săi, prin nou luminatul Mucenic Hariton.

Acest minunat vlăstar al neamului sârbesc și mare far al adevărului lui Hristos s-a născut în satul Seoța, lângă Lukovska Bania. Satul se află în

⁵ Șiptarul este endonimul prin care albanezii se numesc pe ei înșiși. (n. ed.)

⁶ Provincia este situată în sudul Serbiei și cuprinde teritoriul regiunii geografice Kosovo și a regiunii Metohia. Începând cu anul 1999, Serbia nu a mai deținut de facto controlul asupra teritoriului, iar în anul 2008, regiunea fost proclamată Republica Kosovo. Cu toate acestea, Republica Serbia nu recunoaște Kosovo ca stat independent, și păstrează un aparat administrativ pentru provincia autonomă. (n. ed.)

partea de est a localității Kopaonik. Întreaga regiune abunda de pâraiașe șerpuitoare, de flori de câmp, de preafrumoși masivi muntoși, de mine, de ape minerale termale, de păduri în care se auzea slavoslovia diferitelor păsări. În acest sat preafrumos de lângă Kopaonik, cu aproximativ șaizeci de case, risipite pe delușoare văluitoare, vânturile comunismului luptător împotriva lui Dumnezeu nu suflau, astfel încât candelile și lumânările de praznice rămâneau nestinse pe toată perioada stăpânirii „fericirii” în teritoriile noastre.⁷ În case se știa de post și rugăciune, de spovedanie și, mai cu seamă, de muncă și de ascultare.

Drumurile proaste și ținutul foarte izolat au făcut ca Seoța și toate satele dimprejur să rămână asemenea unei oaze de curăție, evlavie și pace creștinească în care stăpâna respectul și munca mucenicească, depusă de dimineața până se lăsa întunericul, pentru a se putea supraviețui. Toate smintelile lumii moderne începând cu televizorul⁸ erau departe de acești oameni harnici, cu mâinile bătătorite și chipuri senine.

⁷ Această parte a Serbiei a fost în acel timp o bază militară a cetnicilor, păstrată în numele lui Kosta Peceanaț. Din acest motiv, după al Doilea Război Mondial, comuniștii au investit puțin în dezvoltarea economică a acestei părți, din această pricină a și rămas în urmă față de celelalte regiuni ale Serbiei.

⁸ Curentul electric a ajuns în sat abia în anul 1980

Într-o astfel de prea frumoasă natură, și încă mai frumoasă oază duhovnicească a răsărit acest spic de aur pe țarina neamului nostru, care Îi va aduce lui Dumnezeu rod însutit – mucenicia pentru Hristos. Din cea mai roditoare parte a acestei țărini, nepângărită de păcat, se cădea a fi cules și cel mai bun rod, ca mireasmă bine plăcută adusă lui Dumnezeu.

Noul Mucenic Hariton s-a născut de Sfinții Arhangheli (8 noiembrie) în anul 1960, prevestind, chiar prin ziua nașterii sale, înflăcărarea arhanghelească în slujba și dragostea față de Dumnezeu⁹. Părinții lui, Budimir și Milca, erau oameni credincioși, harnici și modești. Nu mult după naștere și-au botezat cel de-al patrulea copil, dându-i numele Radoslav.¹⁰ La botez Dumnezeu, Care îi zisese Prorocului Ieremia: *Înainte de a te fi zămislit în pântece, te-am cunoscut, și înainte de a ieși din pântece, te-am sfințit* (Ieremia 1, 5), și asupra lui Radoslav a arătat Pronia Sa cea de neînțeles. Bătrânul ieromonah care a botezat copilul, insuflat

⁹ Este interesant că mănăstirile Țrna Reka și Sfinții Arhangheli din Prizren, în care Noul Mucenic Hariton a fost tuns în monahism, sunt închinare Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil.

¹⁰ În afară de el mai aveau un fiu mai mare Radoiaț, o fiică mai mare Radiana, o fiică mai mică decât Radoslav, pe nume Radmila, și încă un copil pe nume Radul, care a trecut de mic la cele veșnice.

fiind de Dumnezeu, a prorocit că, atunci când va crește, copilul va deveni monah, exprimând aceasta în mod tainic prin cuvintele: „Acesta mă va urma”. În acea clipă nimeni nu a acordat atenție cuvintelor ieromonahului, însă la vremea lor s-au adevărat așa cum vom vedea mai târziu.

Bunicul său se numea Radovan¹¹ și, la acea vreme, era țârcovnic. Un astfel de om credincios și vrednic puteai afla pe atunci în oricare casă dintr-un sat sârbesc. Ca unul ce era cap al familiei și pildă pentru toți membrii gospodăriei, își călăuzea cu înțelepciune casa în duhul evlaviei tradiționale sârbești. Întreaga casă era ca o mică mănăstire, în care stăpânea respectul celor bătrâni, ascultarea, munca și înțelegerea.

În casa țârcovnicului de atunci, a lui Radovan Luchici, era prăznuit ca ocrotitor al casei Sfântul Apostol Toma¹². Postul se ținea cu asprime și în întregime, iar la majoritatea praznicelor bunica își conducea nepoții la împărtășanie în apropiere, la o oră depărtare de satul Ștava, în biserica cu hramul Marelui Mucenic Mina. Acești doi

¹¹ În cel de-al Doilea Război Mondial a fost ostaș în armata regelui. În Macedonia, în detunăturile războiului, împreună cu întreaga ceată de ostași, a fost capturat de către soldații nemți și a fost dus prizonier la Berlin. În anul 1945 s-a întors în satul său viu și nevătămat.

¹² Sfântul Apostol Toma este prăznuit la data de 6 octombrie.

oameni credincioși au sădit și sămânța credinței ortodoxe în sufletului nepotului lor Radoslav, pe care Domnul l-a ales drept mărturisitor și jertfă pentru curățirea păcatelor în neamul nostru, ca rod sfânt din sfinte rădăcini, adăpat cu apă curată dintr-un izvor limpede și curat.

Fiind cu strictețe educat în duhul evlaviei tradiționale și al gospodăririi familiale, din fragedă copilărie avea să participe la toate treburile gospodărești care trebuiau făcute la sat în fiecare clipă. Tatăl său era miner. Micul Radoslav a urmat școala primară în satul său natal, și a absolvit-o cu rezultate excepționale. Din pricina depărtării de școala, care era în alt sat, precum și a necesității îndeplinirii muncilor gospodărești, tatăl său nu l-a trimis mai departe să-și continue studiile. Rânduit astfel de mic copil la muncă, încă zece ani s-a ocupat cu hărnicie și cu izbândă de toate treburile de la sat: cosit, săpat, arat... Această ascultare și iubirea de osteneală, înrădăcinate în sufletul său din fragedă copilărie, și mai târziu, în monahism, vor fi cele mai strălucitoare virtuți prin care și-a împodobit sufletul, iar, datorită acestei frumuseți, s-a învrednicit de cununa muceniciei.

Pe lângă muncă, îi plăcea să se plimbe singur pe cărările montane din apropierea satului și, în frumusețea naturală a acestui ținut, să privească

măreția Artistului Ceresc – pe Dumnezeu, a Cărui prezență sufletul său curat de copil o simțea, cântând împreună cu Prorocul David: *Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut! Umplutu-s-a pământul de zidirea Ta.* (Psalmii 103, 25)

Copilăria și tinerețea acestui rob al lui Dumnezeu, din anii șaptezeci și optzeci ai veacului trecut, au corespuns cu anii de aur ai comunismului în fosta țară a poporului sârb, numită Iugoslavia. Marea majoritate a sârbilor, lepădându-se de Dumnezeu și de Biserica întemeiată de Sfântul Sava, se pleca cu toată inima înaintea vițelului de aur a comunismului și îi aducea jertfele pângărite ale conducătorilor de partid, ale idolilor atei contemporani. Era vremea terorii comuniste și a prigoanei în Biserică, care, după pătimirile, atitudinea feroce și umilirea mărturisitorilor lui Hristos, se poate compara cu vremea cruzilor împărați romani din primele veacuri creștine, când Biserica noastră întemeiată de Sfântul Sava și-a completat stupii săi cerești cu roiurile Sfinților Noi Mucenici. „Comunismul este vinovat pentru tot răul care ni se întâmplă”, spunea mai târziu Părintele Hariton.

În acea vreme, din mucenicescul Kosovo și Metohie, au ajuns cutremurătoare vești despre uciderile, prigonirile sârbilor, atacurile

arnăuților¹³ asupra bisericilor și mănăstirilor sârbești, asupra cimitirelor, caselor și gospodăriilor sârbești, și, în special, asupra cinstei și curăției fetelor, surorilor și monahiilor sârboaice. Într-un cuvânt, s-a ivit o nouă Golgotă sârbească a poporului și, împreună cu ea, o nouă ceată de noi mucenici sârbi. Aceasta a fost „curățirea” pașnică a sârbilor autentici, organizată cu viclenie diavolească, sprijinită de fiii întunecați ai neamului nostru. Strigătele de disperare ale sârbilor din acea vreme nu le auzea nimeni în Serbia și în lumea „democratică”.¹⁴ Acesta a fost, într-adevăr, „primul act al dramei Kosovo-ului”, al cărui scenariu a fost scris la vremea sa de „justiția occidentală”.

În acea vreme a stăpânirii comuniste, din Apus au ajuns cuțite ascuțite pentru masacrarea

¹³ Arnăut – soldat mercenar de origine albaneză.

¹⁴ Episcopul de atunci de Raška și Prizren, și viitorul Patriarh al Serbiei, Prea Fericitul Pavle, în acea perioadă, aducea neconținut la cunoștința diverselor organe de stat despre atacurile asupra sârbilor și bisericilor sârbești din Kosovo și Metohia. „Am primit un avertisment pentru a lua aminte la înștiințările pe care le aduceam în mod regulat Sfântului Sinod, fiindcă ele ajunseseră până în mâinile stăpânitorilor lumii acesteia, însă era tot mai limpede că undeva, într-un anumit loc, Kosovo și Metohie era condamnat să nu mai fie sârbesc”, va nota mai târziu în calitate de Patriarh. (Extras din cartea dr. Radmilo Radici, *Patriarhul Pavle, Biografia*, Beograd, 2005)